

TEXTOS DE STUART MILL (selectivitat 2011)

DEL LLIBRE *L'utilitarisme*, III-IV

1. Els éssers humans tenen **facultats més elevades** que els apetits animals, i una vegada en són conscients, no consideren com a felicitat res que no inclogui la seva satisfacció [...]. S'ha d'admetre que, en general, els **escriptors utilitaristes** argumenten la superioritat d'allò que és mental damunt d'allò que és corporal, principalment a causa d'una superior permanència, seguretat i facilitat d'adquisició del primer; és a dir, més aviat en els seus avantatges circumstancials que en la seva natura intrínseca. Respecte a aquests punts, els utilitaristes han provat completament la seva tesi; però amb la mateixa consistència, ho podrien haver fet respecte dels altres, que estan, per dir-ho així, en un pla més elevat. És perfectament compatible que algunes classes de plaer siguin alhora més desitjables i més valuoses que d'altres. Seria absurd suposar que els plaers depenen només de la quantitat, atès que quan valorem totes les altres coses, prenem en consideració tant la qualitat com la quantitat.

L'Utilitarisme, III

-Creus que els plaers depenen únicament de la quantitat?

2. El concepte profundament arrelat que tot individu, fins i tot en l'estadi present, ja té de si mateix com a ésser social, tendeix a fer-li experimentar que un dels seus desigs naturals és que es produeixi una harmonia entre els seus sentiments i objectius i els dels seus semblants [...] Però, els que l'experimenten, són posseïdors de quelcom que presenta totes les característiques d'un **sentiment moral**. No la consideren com una superstició, fruit de l'educació, o una llei imposada despòticament per la força de la societat, sinó com un atribut del qual no hauríem de prescindir. Aquesta convicció és l'última sanció de la moralitat de la màxima felicitat. Aquesta és la que fa que qualsevol ment acompanyada de sentiments ben desenvolupats treballi conjuntament amb, i no pas en contra de, els motius exteriors que ens porten a preocupar-nos pels altres, motius que són promoguts pel que jo he anomenat sancions externes. Quan no existeixen aquestes últimes sancions, o actuen en direcció oposada, l'esmentada convicció constitueix en si mateixa una força vinculant interna, que està en proporció amb la sensibilitat i la maduresa de l'individu. Només els que estan mancats de tota idea de **moralitat** podrien suportar una vida en la qual no es tingués en compte els altres si no és en la mesura que fos exigits pels propis interessos privats.

L'Utilitarisme, III

-Creieu que avui en dia és possible la vida solitària? Pot un ésser humà viure sol i realitzar-se com a ésser humà?

3. D'acord amb el **Principi de la màxima Felicitat**, tal com s'ha explicat anteriorment, el fi últim, en relació amb el qual i pel qual totes les altres coses són desitjables (ja considerem el nostre propi bé o el dels altres), és una existència lliure de dolor, en la mesura del possible, i tan rica com sigui possible en plaers, tant pel que fa a la quantitat com a la qualitat, i constitueix el criteri de la qualitat i la regla per compara-la amb la quantitat la preferència experimentada per aquells que, en les seves oportunitats d'experiència (a la qual cosa hem d'afegir el seu hàbit d'autoreflexió i autoobservació), estan més ben dotats dels mitjans que permeten la comparació. Atès que aquest criteri és, d'acord amb l'opinió utilitària, el fi de l'acció humana, també constitueix necessàriament el criteri de la moralitat, que es pot definir, per consegüent, com "les regles i els preceptes de la conducta humana" mitjançant l'observació dels quals es podrà assegurar una existència tal com s'ha descrit, en la major mesura possible, a tots els homes. I no solament a ells, sinó, en tant que la naturalesa de les coses ho permeti, a les criatures sensibles en la seva totalitat.

L'Utilitarisme, IV

-Estàs d'acord en la defensa de la superioritat d'allò qualitatiu sobre allò quantitatiu en el plaer?

4. La felicitat que els utilitaristes han adoptat com a criteri de la moralitat de la conducta no és la felicitat personal de l'**agent**, sinó el de tots els interessats. Així, entre la seva pròpia felicitat i la dels altres, l'utilitarisme exigeix de l'individu que sigui tan rigorosament imparcial com un espectador desinteressat i ben intencionat. En la regla d'or de Jesús de Natzaret, nosaltres llegim tot l'esperit de la moral de la utilitat. Per allò que nosaltres voldríem que ens fessin, estimar el **nostre pròxim** com a nosaltres mateixos: vet aquí allò que constitueix la perfecció ideal de la moral utilitarista.

-És pot ser utilitarista i altruïsta?

5. La qüestió de si necessito obeir la meva consciència se la plantegen tan sovint persones que mai no han sentit parlar del **principi d'utilitat** com els seguidors d'aquesta doctrina. Els qui tenen uns escrúpols de consciència prou febles per plantejar-se aquesta pregunta, si la contesten afirmativament no ho faran perquè creguin en la teoria transcendental, sinó a causa de les sancions externes. No és necessari per al propòsit actual decidir si el sentiment del deure és innat o implantat. Suposant que sigui innat, queda oberta la qüestió relativa als objectes amb què s'associa naturalment; perquè els seguidors filosòfics d'aquesta teoria estan d'acord que la percepció intuïtiva es refereix només als principis de la moralitat, no als detalls. Si hi ha d'haver res innat en aquesta matèria, no veig per què no pot ser el sentiment innat de consideració pels plaers i dolors dels altres. Si hi ha cap principi moral que sigui intuïtivament obligatori, diria que ha de ser aquest. Si fos així, **l'ètica intuicionista** coincidiria amb la utilitarista, i ja no caldria que hi hagués més baralla entre elles [...]. Si d'altra banda, com crec, els sentiments morals no són innats, sinó adquirits, no per aquesta raó són menys naturals. En els homes és natural parlar, raonar, construir ciutats, cultivar la terra, si bé totes aquestes facultats són adquirides.

L'utilitarisme, III, 37-38

a) Trieu la frase que expressa millor la tesi del text. Després, indiqueu quin és el problema que el text vol abordar:

I. *L'utilitarisme es proposa decidir si el sentiment del deure és innat o adquirit.*

II. *Som sensibles als dolors i els plaers aliens perquè els humans tenim sentiments morals.*

III. *Els sentiments morals són naturals a l'ésser humà, encara que no siguin innats sinó adquirits.*

IV. *Hem d'obeir sempre la nostra consciència perquè aquesta és innata en nosaltres.*

b) Què vol dir en el text: "obeir la meva consciència"? Doneu-ne alguns exemples.

6. L'únic que desitgem en realitat és la felicitat. Qualsevol altra cosa que desitgem no com a mitjà per a algun fi més enllà d'ella mateixa (i en últim terme per a la felicitat), la desitgem com a part de la felicitat, i no la desitjarem per ella mateixa fins que no hagi esdevingut part d'aquesta. Aquells que desitgen la virtut per raó d'ella mateixa, o bé la desitgen perquè la consciència de posseir-la és un plaer, o bé perquè la consciència de trobar-se'n privat és un dolor, o per les dues raons ensem; ja que veritablement el plaer i el dolor rarament existeixen per separat, sinó que gairebé sempre es troben units, i la mateixa persona sent plaer segons el grau de virtut que assolix, i dolor per no haver-ne assolit més. Si allò no li proporciona plaer ni això dolor, no estimaria ni desitjaria la virtut, o només la desitjaria pels beneficis que pogués produir-li a ell o a les persones per qui es preocupa.

Ara ja tenim, doncs, resposta a la pregunta sobre la mena de prova que es pot oferir del principi d'utilitat. Si l'opinió que acabo d'exposar és **psicològicament certa** – si la naturalesa humana es troba constituïda de tal manera que no desitja res que no sigui una part de la felicitat o un mitjà d'ella –, no es pot presentar cap altra prova, ni en demanarem cap altra llevat del fet que aquestes coses són les úniques coses desitjables. Si és així, la felicitat humana és l'únic fi de l'acció humana. I el seu foment és el **criteri** pel qual hem de jutjar la conducta humana; d'això se segueix necessàriament que aquest ha de ser el criteri de la moralitat, ja que la part s'inclou en el tot.

L'utilitarisme, IV, 50-51

a) Qüestions per ajudar a entendre el text:

Per la pregunta 1: En el text apareixen quatre característiques del concepte de felicitat. Enumereu-les i després expliqueu què vol dir en el text felicitat.

Per la pregunta 3: Quines relacions hi ha, segons Mill, entre desig, plaer, utilitat, felicitat i virtut? ¿Hi ha prioritats dels uns sobre els altres (els uns condicionen els altres)? Com? Per què? ¿Es pot estimar, segons Mill, la virtut en si mateixa? Per què?

Per la pregunta 4: Digueu quines relacions es poden establir entre la utilitat en Mill i l'emotivisme en Hume.

Pregunta 5: -Esteu d'acord amb l'argumentació que fa l'autor en el primer paràgraf a favor del principi d'utilitat com a criteri bàsic de la moral?

DEL LLIBRE ***Sobre la llibertat***

7. L'objecte d'aquest assaig és l'establiment d'un principi molt simple que pugui regular absolutament els **tractes de la societat amb l'individu** per la via de la compulsió i el control, ja siguin els mitjans usats: la força física en forma de sancions jurídiques o el constrenyiment moral de l'opinió pública. Aquest principi és que la sola finalitat per la qual els homes estan justificats a limitar, ja sigui individualment o col·lectiva, la llibertat d'acció d'un d'ells és la pròpia protecció. Que l'únic propòsit pel qual hom pot exercir legítimament el poder sobre qualsevol membre d'una comunitat civilitzada, contra la seva voluntat, és impedir el dany als altres. El seu propi bé, ja sigui físic o moral, no és una justificació suficient. No pot ser legítimament obligat a fer o a estar-se de fer quelcom perquè fora millor per a ell, perquè el fes més benaurat, perquè, en les opinions dels altres, fer-ho així fora més assenyat o fins i tot més encertat. Aquestes són bones raons per a reconvenir-lo, per a enraonar-hi, per a persuadir-lo o per a suplicar-lo, però no per a obligar-lo o fer-li caure al damunt tots els mals, en cas que obri contràriament. Per tal que això sigui justificat hom ha de preveure que la conducta que es desitja evitar ha de

causar mal a algú altre. L'única demarcació de la conducta de qualsevol persona per la que al aquesta és responsable davant la societat és la que afecta els altres. En la part que només l'afecta personalment, la seva independència és, per descomptat, absoluta. Sobre si mateix, sobre el seu cos i sobre el seu esperit, **l'individu és sobirà**.

8.El mal comença quan l'Estat, en comptes d'estimular l'activitat i les facultats dels individus i de les institucions, els substitueix amb la seva pròpia activitat; quan, en comptes d'informar, aconsellar i, si cal, denunciar, els sotmet, els encadena a la feina i els mana desaparèixer, tot actuant per ells. El valor d'un Estat, a la llarga, és el valor dels individus que el componen; i un Estat que posposa els interessos de l'expansió i elevació intel·lectual dels seus membres a favor d'un augment lleuger de l'habilitat administrativa, en detalls insignificants; un Estat que empeteix els homes, per tal que siguin, a les seves mans, instruments dòcils (fins i tot per a afers de caràcter benèfic), acabarà adonant-se que, amb homes petits, no es podrà fer cap cosa gran; i que la perfecció del mecanisme al qual ho ha sacrificat tot, acabarà no servint de res, perquè li mancarà el poder vital que, a fi que el mecanisme pogués funcionar més fàcilment, ha preferit bandejar.

a)Quines són les conseqüències que té l'intervencionisme de l'Estat per a la societat i l'individu segons el teu parer.

9.Com altres tiranies, la de la majoria fou en un principi temuda –i encara ho és vulgarment– quan operava principalment a través dels actes de les autoritats públiques. Però els pensadors advertiren que, quan el tirà és la societat mateixa –la societat col·lectivament, sobre cada un dels individus que la componen–, la seva forma de tiranitzar no queda confinada als actes que pot fer per mitjà dels funcionaris polítics. La societat pot executar i executa els seus propis mandats, i si expedeix mandats dolents en comptes de bons o manaments en coses en les quals no hauria d'immiscir-se, practica una tirania social més formidable que moltes menes d'opressió política, per tal com, encara que generalment no sigui sostinguda per penes tan extremes, deixa menys mitjans d'escapatòria, tot penetrant més pregonament en els detalls de la vida i arribant a reduir a l'esclavitud la mateixa ànima. Així, doncs, la protecció contra la tirania del magistrat no és suficient. Cal protegir-se també contra la tirania de l'opinió i del sentiment prevalents, contra la tendència de la societat a imposar, per altres mitjans que la legislació penal, les seves pròpies idees i pràctiques com a regles de conducta sobre aquells que en dissenteixen i dificultar el desenvolupament i, si és possible, impedir la formació, de qualsevol individualitat que no està en harmonia amb les seves formes i obligar a tots els caràcters a afaiçonar-se segons el seu model.

a)La llibertat individual pot veure's tiranitzada pel despotisme polític i pel despotisme social, però, quin dels dos considera Mill més perillós pel individu?

10.Si tota la humanitat, menys una persona, fos d'una mateixa opinió, i aquesta persona fos d'una opinió contrària, la humanitat fóra tan injusta impedit que parlés com ella mateixa ho seria si tenint un poder suficient impedís que parlés la humanitat. Si l'opinió fos una possessió personal que només tingués valor per al seu amo; si l'impediment del seu gaudi fos simplement un perjudici particular, hi hauria alguna diferència entre que el perjudici s'infligís a poques persones o a moltes. Però la peculiaritat del mal que consisteix a impedir l'expressió d'una opinió és que es comet un robatori a la raça humana; a la posteritat tant com a la generació actual; a aquells que dissenten d'aquesta opinió, més encara a aquells que en participen. Si l'opinió és vertadera, se'ls priva de l'oportunitat de canviar error per veritat; i si és errònia, perden el que és un benefici no menys important: la més clara percepció i la impressió més viva de la veritat, produïda per la seva col·lisió amb l'error.

a)Quin dret defensa i en quin principi bàsic es fonamenta?

11.Per bé que la societat no es basi en un contracte i per bé que no s'hi guanyi res inventant-ne un per tal de deduir-ne obligacions socials, tots els qui reben la protecció de la societat li deuen una torna pel benefici percebut, i el fet de viure en societat fa indispensable que cadascú es vegi en l'obligació d'observar una certa línia de conducta envers la resta. Aquesta conducta consisteix, primer de tot, a estar-se de noure els interessos dels altres o, millor dit, certs interessos que, ja sia per disposició legal o per consentiment tàcit, són considerats drets subjectius; i, segonament, en el fet que cada persona enduri la seva càrrega (fixada segons un principi equitable) dels treballs i sacrificis que suposi la defensa de la societat o dels seus membres quan siguin objecte d'ofenses i vexacions. La societat està plenament justificada a imposar aquestes condicions a tota costa a aquells que voldrien incomplir-les. Però la societat pot fer quelcom més. Els actes d'un individu poden resultar nocius als altres o fer cas omís de la deguda consideració que es mereix llur benestar, sense necessitat d'arribar a violar algun dels seus drets constituïts. En aquest cas, l'ofensor pot ser punit justament per l'opinió, però no per la llei. Tan bon punt com un aspecte del comportament d'una persona afecta d'una manera perjudicial els interessos d'altri, la societat hi té jurisdicció i esdevé objecte de discussió la qüestió de si la intervenció de la societat és favorable o desfavorable al bé comú. Però no treu cap a res plantejar aquesta qüestió quan la conducta d'una persona afecta només els seus propis interessos, i no té necessitat d'afectar els interessos dels altres si no ho

volen (partint del supòsit que totes les persones afectades són majors d'edat i tenen un grau normal d'enteniment). En tots aquests casos, l'individu hauria de gaudir d'una llibertat perfecta, tant jurídica com social, per a acomplir l'acte que vulgui i atènyer-se a les conseqüències.

a) En el text apareixen dos aspectes de la "línia de conducta envers la resta" que tots hem d'observar: enumereu-los i després expliqueu en què consisteix aquesta conducta per l'autor.

b) Al marge de les vostres conviccions, busqueu dues raons que us semblin sòlides per defensar o criticar la tesi de Mill segons la qual "no reu cap a res plantejar aquesta qüestió [la intervenció de la societat] quan la conducta d'una persona afecta només els seus propis interessos o no té necessitat d'afectar els interessos dels altres si no ho volen".

12. Admeto plenament que el mal que una persona es causa a si mateixa, pot afectar greument, adés per les seves simpaties, adés pels seus interessos, els que s'hi relacionen i, en un grau menor, la societat en el seu conjunt. Quan per una conducta d'aquesta mena una persona es veu arrossegada a violar una obligació clara i adjudicable envers una altra persona o persones, aquesta cas ja no cau dins l'àmbit de la moralitat privada, i llavors, esdevé susceptible de desaprovació moral en el sentit apropiat del terme. Si, posem per cas, un home, per intemperància o extravagància, deixa de pagar els seus deutes o bé, havent assumit la responsabilitat moral d'una família, per la mateixa causa deixa de ser capaç d'educar o mantenir els seus fills, mereix una justa reprovació i pot ser castigat, però si ho és serà a causa de la infracció del seu deure envers la seva família o els seus creditors, no pas per la seva extravagància. Si els recursos que es devien consagrar a la família fossin destinats a la inversió més prudent de totes, la responsabilitat moral seria la mateixa. George Barnwell occí el seu oncle per aconseguir diners per a la seva amistançada, però si ho hagués fet per muntar un negoci, hauria estat condemnat igualment a la forca. [...] De manera semblant, quan una persona s'incapacita per raó del seu comportament privat per a l'exercici de qualsevol deure precís envers la col·lectivitat que li ha estat encomanada, és culpable d'una infracció social. És injustificat de castigar algú perquè està ebri, però en canvi cal punir un soldat o un policia que s'embriagui estant de servei. En suma, sempre que existeixi un dany o risc definits, ja sia a un individu o a la col·lectivitat, el cas ja no cauria dins l'àmbit de la llibertat i entra de ple dins el de la moralitat o el dret.

a) En el text apareixen tres aspectes de la moralitat privada; enumereu-los i després expliqueu què entén l'autor per moralitat privada.

b) Què vol dir en el text l'expressió següent: "Sempre que existeixi un dany o un risc definits, ja sia a un individu o a la col·lectivitat, el cas ja no cau dins l'àmbit de la llibertat i entra de ple dins el de la moralitat o el dret"?

c) Esteu d'acord amb l'afirmació "és injustificat de castigar algú perquè està ebri, però en canvi cal punir un soldat o un policia que s'embriagui estant de servei"? Raoneu la vostra resposta.

13. Sota el pretext d'impedir la intemperància, el poble d'una colònia anglesa i el de gairebé la meitat dels Estats Units han hagut de sofrir la prohibició per llei de fer un ús qualsevol de les begudes fermentades, com no sia per raons mèdiques, car la interdicció de la seva venda significa, de fet, la prohibició del seu ús. [...] La venda de begudes alcohòliques, tanmateix, entra dins del comerç i aquest és un acte social. Però la infracció de què un hom es plany no es refereix a la llibertat del venedor, sinó a la del comprador i consumidor, car l'Estat podria perfectament bé prohibir beure vi amb la intenció manifesta d'impossibilitar la seva obtenció. El secretari, tanmateix, continua dient: "Reclamo, com a ciutadà, el dret de legislar sempre que els meus drets socials són envaïts per l'acte social d'un altre". I ¿com defineix aquests "drets socials"?: "Si hi ha quelcom que envaeix els meus drets socials, certament ho fa el tràfic de begudes fortes. Anorrea el meu dret primari de seguretat creant i estimulant constantment el desordre social. Envaeix el meu dret a la igualtat extraient un benefici de la creació d'una misèria, al sosteniment de la qual hagi de contribuir amb els impostos que pago. Impedeix el meu dret al lliure desenvolupament moral i intel·lectual envoltant el meu camí de perills i afeblint i desmoralitzant la societat, de la qual tinc el dret a reclamar ajuda i tracte mutu". Una teoria dels "drets socials", sense parió amb cap altra que fins ara hagués trobat probablement mai expressió en forma escrita, que no és res més que això: que és un dret absolut de tot individu que tot altre individu obri en tots els aspectes exactament com ell faria; que qualsevol que no hi reïx en la qüestió més insignificant viola el meu dret social i em dona dret a posar clam per tal que sigui rescabalat el greuge. Un principi tan monstruós és molt més perillós que qualsevol intrmissió concreta en la llibertat. No hi ha violació de la llibertat que no pogués justificar; no reconeix en absolut cap dret a la llibertat.

a) apareixen 2 característiques del concepte de drets: enumereu-les i expliqueu què vol dir en el text "drets".

b) Quina diferència estableix l'autor entre vida pública i vida privada? Aquesta distinció, té alguna relació amb el foment i el desenvolupament de la societat capitalista? Per què?

d) Esteu d'acord amb l'afirmació que "si hi ha quelcom que envaeix els meus drets socials, certament ho fa el tràfic de begudes fortes. Anorrea el meu dret primari de seguretat creant i estimulant constantment el desordre social"? Raoneu la vostra resposta.